



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Quoid, & quotuplex sit dilatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

falsa est, quoad Syncategorema. Si loquamur philosophicè, positio absolute negari potest; cum enim hæc illi contradictoriè opposita (*mibi stipulanti purè promissisti equum*) sit falsa; verum est, quod non promissisti equum purè, tibi stipulanti; ergo illam rectè negas; *Juridicè* autem loquendo, censent aliqui, dubium esse, num possit absolute negari; de quo videri potest Gail cit. *observ. 87. num. 17.* contrarium tamen censent alii, & quidem rectius, absolute loquendo, cum omnino falsum sit, stipulanti à promittente sub conditione equum, constitutam esse puram obligationem equi, quam tamen significat positio. Ne quis autem se committat inutilibus, & molestis disceptationibus, explicat se, *quid neget*, v. g. *non credo*, quoad *ly purè*.

763. Quæres 3. an sufficit hæc responsio, *non credo, nisi probetur*? sufficientem esse, tenet Gail, & alii, sed cum discrimine. Nam aliqui dicunt, esse quidem sufficientem, sed simul præjudiciosam respondententi, nimirum, ut, si, quod taliter negatum est, ritè probetur, habeatur tanquam Confessus super illo, consequenter appellare non possit ex ea ratione, quod

Confessus appellare non possit. Alii verò dicunt, quod ea responsione non dicat, *se credere*; sed *crediturum*, ubi res probata fuerit; adeoque fide suspensâ in eventum probationis concludentis; quâ præstitâ, convictus habetur; & ideo appellare non finitur; non autem, *quia Confessus*, cum non sit Confessus ex propria scientia, & independenter à probatione secutura; quæ conditio tacitè inest responsioni *non credo*, ubi res dubia est.

Illud etiam hîc not. 1. positiones, quas vicissim Reus ad sui defensionem facit, vocari *defensionales*; 2. olim responsiones fieri solitas *in iudicio*; usu tamen hodierno, communiter fieri domi, sic, ut responsiones in Scripturam redactæ. Judici exhibeantur; cum sic meditatio fieri possint, adhibito etiam aliorum consilio; ideo enim datur terminus deliberationis; 3. an, & qualiter habeatur pro Confessio is, qui, cum deberet, eiam iussus à Iudice contumaciter ad positiones recusat respondere, dictum esse

à n. 755.

* * *

QVÆSTIO VIII.

IN TIT. VIII. DE DILATIONIBUS.

764. **P**ER *dilationem* intelliguntur induciæ, seu tempus, quod indulgetur Actori, vel Reo, ad faciendum aliquid in re iudiciaria; unde *dilatatoria* exceptio apud Ulpianum *l. 2. ff. de except. & præscript.* est, quæ differt actionem. Cum enim Reus conventus non possit statim ad ea, quæ ab Actore illum conveniente petuntur, sine deliberatione prævia, postulata affirmare, vel negare, rebus quandoque altiorem indaginem exigentibus propter varia instrumenta, conventiones, aut alia similia; Actori etiam quandoque negetur aliquid, quod probari debet; nec statim ad manus sint omnia probationum momenta: utrique concedi solent *induciæ* ad certum tempus, ut debitè instructi ad iudicium veniant, aut ulterius procedant. Et

quamvis in subiectis huic titulo capitulis solum agatur de dilationibus *ante litis contestationem*; quia tamen *Rubrica* universalior est, & de dilationibus *indefinitè*, de aliis quoque in seqq. dicemus.

ARTICULUS. I.

Quid, & quotuplex sit dilatio?

Dilatio in genere nihil aliud est, quam assignatio, vel prorogatio certi termini, vel temporis ad perficiendos actus iudiciales, v. g. ad sistendum se iudicio, ad respondendum, ad probandum, appellandum, &c. Et quoniam tales induciæ concedi

concedi possunt à Judice in qualibet parte
judicii (tribus enim partibus illud consta-
re, ostendimus n. 1.) *dilatatio* in varias
species dividi solet; quarum 25. enu-
merat Durandus *h. t.* Cœterum illæ, quæ
dantur in prima parte judicii (nimirum à
citatione usque ad litis contestationem in-
clusivè) vocantur *citatoria*, & etiam *ex-
spectativa* dicuntur; quæ in secunda
parte, à litis contestatione exclusivè us-
que ad conclusionem in causa, *probato-
ria*, seu *allegatoria*: in tertia demum
parte à sententia definitiva usque ad exe-
cutionem inclusivè, definitoria, vel *exe-
cutoria* appellantur. *Illæ* dantur ad cau-
sam definiendam, seu audiendam sen-
tentiam; *istæ*, quæ dantur Reo per sen-
tentiam condemnato ad satisfaciendum,
solvendum, &c.

767. Dilationes *citatoria* comprehendunt
tempus, quod Reo in iudicium evocato
conceditur ad comparandum, vel re-
spondendum in iudicio; & quidem, si
contingat dilatio propter impedimentum
non comparandi, propriè *dilatatoria* est;
si, ut deliberare valeat, an liti cedere, an
verò se opponere velit? *deliberatoria*;
dilationes potèrò *deliberatoria* sunt vigin-
ti dierum à lege concessarum, intra quas
deliberat Reus, *cedat, an contendat*: Au-
thent. *offerantur*, C. *de litis contest.* &
denegantur, si ex literis citatoriis Reus
potuit plenè instrui; c. 2. *h. t.*

768. Cùm enim Titius impetrasset rescri-
ptum à Sede Apostolica contra Cajum;
hunc proinde citasset iudex delegatus, te-
norem rescripti Citatorio inferens, ut eo
lecto deliberare possit, cedere an conten-
dere velit? nihilominus Reus compa-
rens in iudicio, inducias *deliberatorias*
petiisset: interrogatus Cœlestinus III. an
in tali casu essent concedendæ? respon-
dit: quòd Reo, ad iudicium legitimè con-
vocato, *si ex rescripto sibi transmissio ple-
nè potuit instrui super eo, de quo in iudi-
cio convenitur, induciæ deliberatoria*
*non sunt ulterius indulgenda; sed proce-
dendum potius ad examinationem cause,*
& ad finem ei debitum imponendum. Ex
hoc sequitur, dilationem *deliberatoriam*
censeri debere *peremptoriam*, ita, ut nisi
unica concedi non debeat, praterquam
si legitimum impedimentum ostenda-
tur, vel causa nova incidat, ob quam

Tom. II.

inquirere, ac deliberare oporteat.

769. Not. autem 1. ex dilationibus alias esse
legales, quas lex ipsa tribuit; alias *con-
ventionales*, quas consensus partium lat-
gitur; alias *arbitrarias*, ex arbitrio Judi-
cis dependentes, de quibus agitur L. 7. &
fin. h. t. & hæc etiam *judicialis* dicitur,
ut notat Maranta p. 6. *membr. 2. act. 2.*
num. 15. Tametsi enim in iure certa di-
lationum tempora statuta reperiantur, ut
L. 1. C. *h. t. c. 2. 3. q. 3.* tamen à Judice
moderari possunt, & secundum exigen-
tiam causæ, longiores, vel breviores con-
cedi, ut notat glossa recepta in c. 1.
h. t.

770. Not. 2. dilationes *expectativas*, seu
citatorias dari Reo, ut ad iudicium ve-
niat; Authent. *qui semel*, C. quomodo,
& quando; *probatorias*, ad positiones,
& articulos probatorias formandos, vel
ad eis respondendum, aut excipiendum,
item ad testes, & instrumenta quæren-
da, ac paranda, c. 2. & 3. *cit. q. 3. l. 1. C.*
de induciis: allegatorias, ut postquam
Judex, partium probationes, & excepti-
ones audivit, quærat, an quid ampliùs
allegare velint? tum si una allegationibus
renuntiet, altera verò plura sibi propo-
nenda esse affirmet, dantur ei induciæ ad
allegandum; authent. *subemus*, junctâ
glossâ, de induciis; alias *definitivas*, quæ
tunc *peremptoria* dicuntur, si cum ter-
mino *peremptorio* præfigantur, ut, *nisi*
*ad eum diem quis compareat ad audien-
dam sententiam definitivam, etiam in*
ejus absentia procedendum sit, L. *Ad per-
emptorium. 68. ff. de iudic. c. Consului.*
24. de offic. deleg. alias denique *executo-
rias*, quæ dantur Reo condemnato ad so-
lutionem faciendam, & est tempus qua-
tuor mensium; quod tamen à Judice
prorogari, aut breviari potest, c. *quod ad.*
*15. cit. L. de debitoribus. 31. ff. de iudi-
ciis.*

771. Not. 3. dilationes *citatorias*, & defini-
tivas in eo à probatoriis diversas esse, quòd
illæ suapte naturâ non sint *peremptoria*;
sed unâ concessâ possit altera, ac demum
tertia, quæ *peremptoria* est, concedi,
L. *ad peremptorium. ff. de iudiciis*; quam-
vis Judex ex causa rationabili possit un-
nam citationem *peremptoriam* facere,
quæ ad trinam citationem sufficiat, L.
Consentaneum, C. quando & quomo-
do,

Cc

do, L. *Contumacia*, ff. de *sententia & re judicata*; de cujus rei praxi videatur glossa magna in c. *Constitutionem*, de sententia excommunicationis in 6. gloss. in c. i. h. t. at verò probatoriæ, & aliæ pleræquæ dilationes peremptoriæ esse censentur, ita, ut unâ concessâ, & elapsâ, judex procedere debeat, nec aliam dare possit, tametsi vocem *peremptorium* in concessione non apposuerit; ita sumitur ex L. i. C. de *dilationibus*, & L. *fin. ff. de feriis*, ubi id docet Bald. num. i. Bartol. in cit. L. 1. numer. 2. Gail. l. i. observ. 91.

772. Not. 4. dari tamen exceptionem; nisi pars litigans justum impedimentum alleget, ac probet, quòd intra concessum tempus probationes debitas instruere non potuerit; v. g. *convocare testes, habere instrumenta*, &c. petatquæ novam dilationem; tunc enim Judex, causâ cognitâ, alteram dabit; imò & tertiam, L. *oratione. 7. ff. de feriis, c. 4. de except.* quin & quarta dilatio probatoria; sed *cum cognitione legali*, post ostensam legitimam petendi causam, & editum juramentum, quòd malitiosè non petatur, concedi potest; Authent. de *test. §. quia verò, collat. 7. & c. in causis i 5. de testib. junct. gloss. V. productione*. Ulterior verò, seu quinta dilatio, nunquam dari solet; Authent. *Atqui semel*, C. de probationibus; ut litium deniquè aliquando finis sit, L. *properandum. i i. C. de judiciis*, nisi adhuc nulli testes producti sint, probato justo impedimento; tunc enim ulterior danda est.

773. Not. 5. cum dicimus dilationes probatorias non nisi *semel* dari, habere duntaxat locum in causis *civilibus & pecuniariis*; nam in *criminalibus* Actori, *duæ*; Reo, *tres* concedi debent, modò non appareat, eas peti *malitiosè*, ut colligitur ex L. 4. *fin. ff. de feriis, junct. gloss.* quod extendit Marantâ cit. num. 3. etiam ad plures. Ex his apparet, dilationes citatorias, dilatorias, recusatorias; & similes, ante litis contestationem petendas, & dandas; probatorias autem post; de quibus V. Zoësius in l. 2. ff.

tit. 12.



ARTICULUS II.

De dilationibus ante litis contestationem.

774. Sermo est de *citatoriis*; circa istas statim in principio hujus tituli c. i. & Clement. *Sapè, de V. S. dicitur, superfluas dilationes in causis Ecclesiasticis amputandas quidem esse; necessarias tamen ad veritatem indagandam, concedendas*. Cum enim causam, quæ vertebatur inter Abbatem, & Conventum ex una, & Moniales ex altera parte, super quadam Ecclesia, Alexander III. delegasset Judicibus, qui Abbati, & Conventui nimis brevem, eumquæ peremptorium terminum assignarunt ad comparandum; & illi se nimium sic gravari sentientes ad Sedem Apostolicam appellassent, respondit Pontifex: *quia non spectat ad juris ordinem diem peremptorium*, maxime cum de rebus Ecclesiasticis agitur, (nisi forte necessitate urgente) *taliter maturare*: mandamus, quatenus, *si ita est, revocato in irritum, si quid inveneritis post appellationem hujusmodi attentatum: in causa juxta priorem tenorem literarum procedatis*.

775. Ex hac Pontificis decisione habetur. i. quando terminus peremptorius à Judice datus est nimis brevis (ut si non sit tanti temporis, quantum aliàs foret, si trina citatio interveniret) justè contra hoc appellari; ut constat ex casu c. *dilecti. i. h. t.* ubi nota verba: *ipsi timentes, se à Judicibus aggravari*; ex his enim habetur. 2. quòd timor gravaminis (si justus sit) idem operetur, quàm ipsum gravamen; sic Barbof. in c. *dilecti, numer. 2.* Dixi: *si terminus nimis brevis sit*; nam aliud est ex eo titulo, quòd à Judice facta sit una citatio peremptoria; ex hoc enim titulo, quando terminus non est nimis brevis, non est gravamen, adeòquæ nec appellatio concessâ. Fit autem justè talis citatio peremptoria etiam citatoria, si periculum sit in mora, (ut si aliàs res controversa sit peritura) si aliàs magnis expensis conservanda; si jurisdicatio Judicis ceteròquin brevi expiratura; si di-